

Barangolás a szlovákiai csillagvizsgálókban

A BESZTERCEBÁNYAI CSILLAGVIZSGÁLÓ

Elérhetőségek:

Levelező cím:

Hvezdáreň v Banskej Bystrici

Komenského 12

974 01 Banská Bystrica

Telefon: 00421/484 15 61 44, 0917 681 601

E-mail: kontakt@astrobb.sk

Web: www.astrobb.sk

FB: www.facebook.com/HvezdarenBB

GPS: 19° 08' 55,2" E, 48° 44' 32,8" N

Vartovka:

GPS: 19° 09' 13,7" E, 48° 43' 04,4" N

Tengerszint feletti magasság: 568 m

Történelem:

1584 - Ebben az évben építettek őrtornyot dél-keletre Besztercebányától egy dombtetőn (Vartovka). G. Ferrari építész tervei szerint készült. Mint megfigyelőhely és jelzőhálózat részeként szolgált a török hódoltság alatt. A II. Világháború alatt megsérült a torony, de a bontás elől az átépítés mentette meg, népi csillagvizsgálóvá.

1855 – Václav Karol Zenger fizikus, meteorológus meteorológiai állomást működtetett Besztercebányán és csillagászati észleléseket is végzett.

1846 – az Andrej Sládkovič Állami Gimnáziumban csillagászati szakkör kezdte meg működését Lukáš Drozd professzor vezetése alatt. Főleg meteorok észlelésével foglalkoztak.

1952 – megalakult a második csillagászati szakkör is, ezúttal a Smrečina nemzeti vállalatban. Az alapítók Emil Javorka és Dominik Kálman voltak. Sedlický úrral közösen a vállalat műhelyében távcsövet építettek. Később a szakkört Jozef Petrík vezette. A szakkör 1972-ig működött.

1955 – a harmadik csillagászati szakkör a Pedagógiai Egyetemen alakult. Elnöke Jozef Fraňo, az egyetem dékánja, titkára pedig František Longauer. A szakkör fő célja egy csillagvizsgáló építése volt. A tervek el is készültek, de a Graniar dombra tervezett csillagvizsgáló építése nem lett elfogadva. Ezért 1956-ban F. Longauer javaslatára a csillagvizsgáló felépítését a romos őrtoronyra (Vartovka) tervezte, a torony rekonstrukciója után. A JNB a tornyot a szakkör részére bocsátotta. Az átépítés 1958-ban kezdődött „Z akció” keretében. Ez annyit jelentett, hogy az építkezési anyagot az állam fedezte, de a munkát ún. társadalmi munka keretében, ingyen kellett elvégezni. A kupola a Kovovýroba n.v. Valašské Meziříčí üzemében készült. A Coude refraktort a Zeiss Jena cégnél rendelték meg.

1961 – A Besztercebányai Népi Csillagvizsgáló 1961 január 1-én kezdte el működését a Vartovkán. Még abban az évben a KNB a csillagvizsgálót kerületi szinten szakmai és módszertani központtá nevezi ki.

1969 és 1971 között Területi Csillagvizsgáló volt.

1964 - Önerőből elkészült a torony melletti turistaház.

1972-1991 és 1996-2005 között Kerületi Csillagvizsgáló néven szerepelt.

1995 – a második kupola építése is megkezdődött. A csillagvizsgáló folytatja tevékenységét szorosan együttműködve a rimaszombati (Rimavská Sobota), garamszentkeresztzi (Žiar nad Hronom), zsolnai (Žilina) és a kiszucaújhelyi (Kysucké Nové Mesto) csillagvizsgálókkal.

2002 – a 27525 kisbolygót arról a dombról nevezték el, amin a csillagvizsgáló van – VARTOVKA.

2005 – a csillagvizsgáló elveszti kerületi státuszát. A besztercebányai és a rimaszombati csillagvizsgáló azóta a Garamszentkeresztzi M. Hell Megyei Csillagvizsgáló és Planetárium irányítása alá tartozik.

2008 – az eredeti kupolába az új Celestron 1400 XLT 356/3910 távcső lett telepítve, a Zeiss Coudé 150/2250 refraktor pedig a másik kupolában kapott helyet.

Tevékenység:

A csillagvizsgáló szakosított kulturális-művelődési intézmény, melynek feladata a csillagászat és a rokon tudományok terjesztése a nyilvánosság részére, különös tekintettel a gyermekekre és az ifjúságra.

A csillagvizsgáló dolgozóinak tevékenysége a széles néptömegek általános műveltségének, társadalmi-kulturális és információs-tanácsadói igényeinek kielégítésére összpontosul. Fő tevékenységük a csillagászati tananyag kiegészítése az összes iskolai típus részére, összhangban a tantervükkel.

A nappali és esti megfigyeléseket a Vartovkán végzik, de hordozható távcsövekkel azon kívül is lehetőség van. Továbbá exkurziókat, előadásokat, beszélgetéseket, csillagászati napokat és estéket, filmbemutatókat, tudományos-, képzőművészeti- és irodalmi versenyeket, iskolázást és szemináriumokat szerveznek.

Látogatási napok, időpontok, exkurziók és belépődíjak:

A nyilvánosság részére a Vartovkán (csak kedvező időjárási feltételek mellett) áprilistól októberig tartanak bemutatást. Pénteken 17:00 - 22:00 óráig (júniustól - augusztusig 23:00 - ig), szombaton 10:00 - 17:00 óráig állnak az érdeklődők rendelkezésére.

Csoportos észlelés, vagy exkurzió más időpontban is megtartható, telefonon, vagy személyes megegyezés után.

Az aktuális belépődíjak a honlapukon találhatóak.

Programok az iskolák és a nyilvánosság részére:

Előadások csillagászatból és a rokon természettudományokból, kiállítások, vetélkedők és nyilvános észlelések.

Távcsövek és berendezések:

- Celestron 1400 XLT 356/3910 mm CGE mechanikán
- Zeiss Coudé refraktor 150/2250 mm

- Zeiss 100/1000 mm
- Zeiss 110/750 mm
- Zeiss Spiegel 5,6/1000 mm
- Zeiss Telementor 63/840 mm

Észlelések:

- A Nap fotoszférájának észlelése (ČESLOPOL – SL 080 észlelőhely)
- Az égitestek fedése és fogyatkozása
- Nap- és holdfogyatkozások
- Bolygóközi anyag
- Különleges égi- és meteorológiai jelenségek
- Asztrófotózás

Publikáció:

A gyermekek és tanulók részére módszertani segédanyagot adnak ki. Többnyire ezek plakátok, csillagtérképek, forgatható csillagtérképek, papírból készített csillagászati témájú segédeszközök. Ezek megvásárolhatóak a csillagvizsgálóban, vagy megrendelhetők az interneten.

Képmelléklet:

A fotók a Besztercebányai Csillagvizsgáló archívumából származnak.

A csillagvizsgáló látképe. Előtérben a felújított őrtoronyra telepített kupola.

Celestron 1400 XLT 356/3910 mm CGE mechanikán

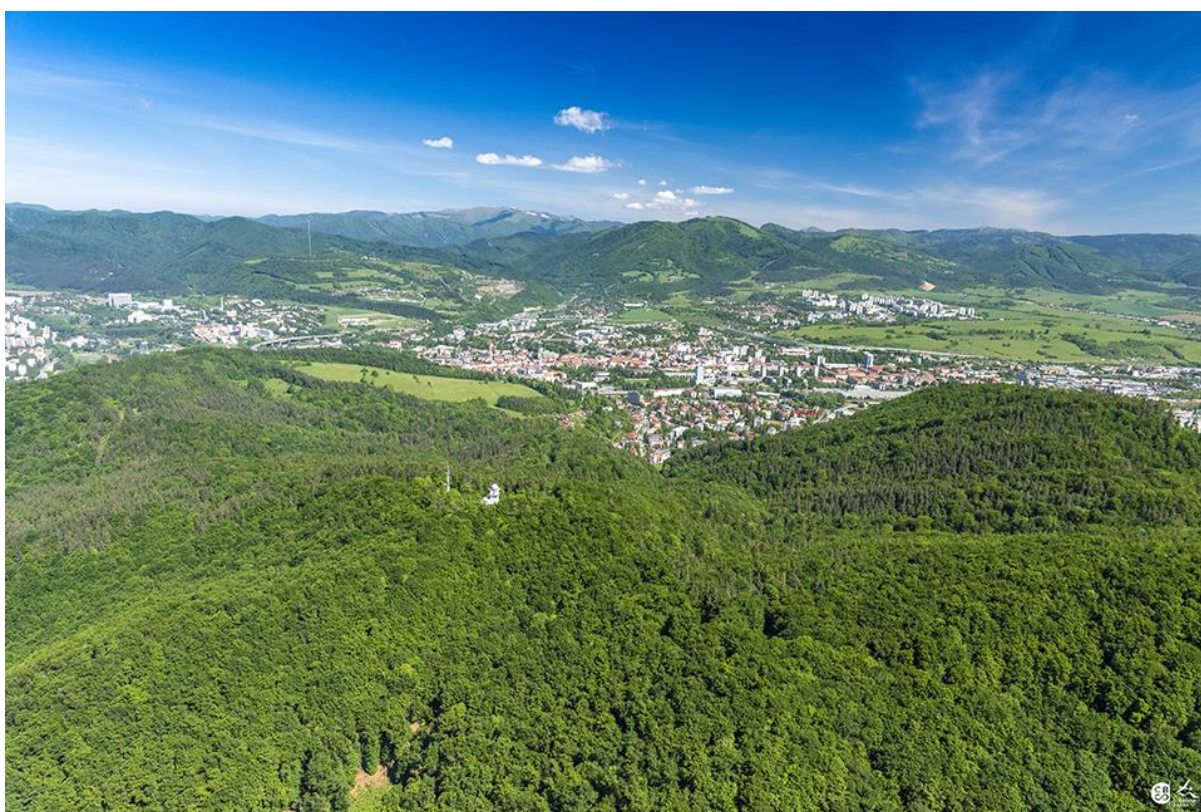
Zeiss Coudé refraktor 150/2250 mm a fotoszféra észlelésére kivetítéssel. A rektaszenciós tengelyre van felszerve a kivetítőlap.

Fizikai kísérletek a csillagvizsgáló előadótermében a diákok részére.

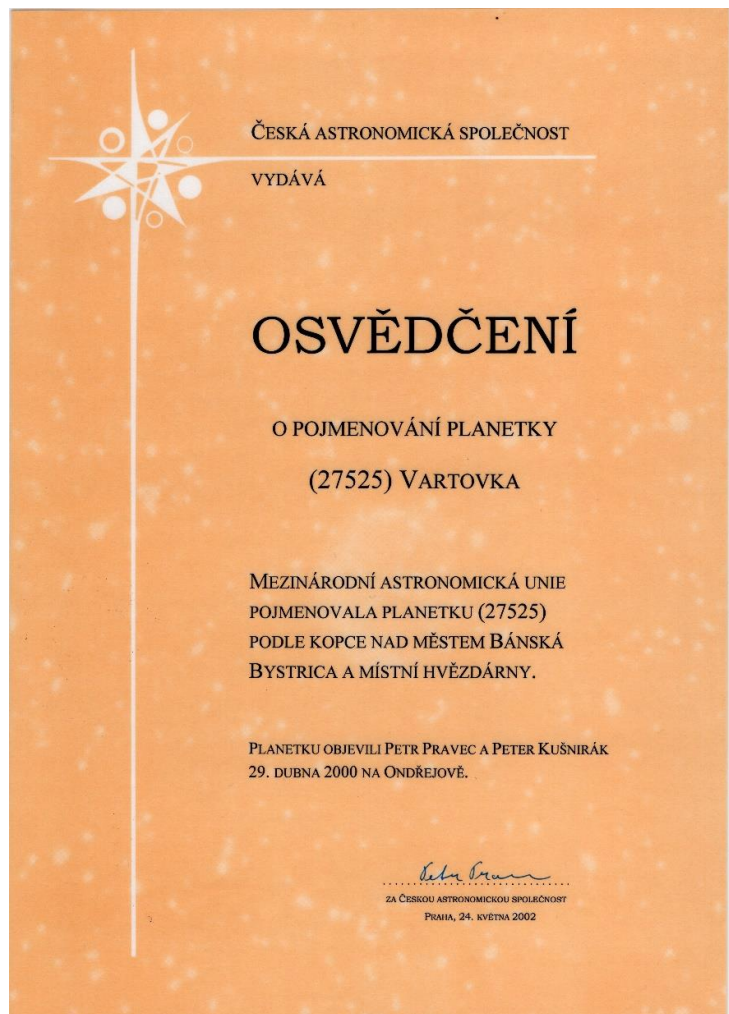
Madártávlatból a csillagvizsgáló épületkomplexuma.

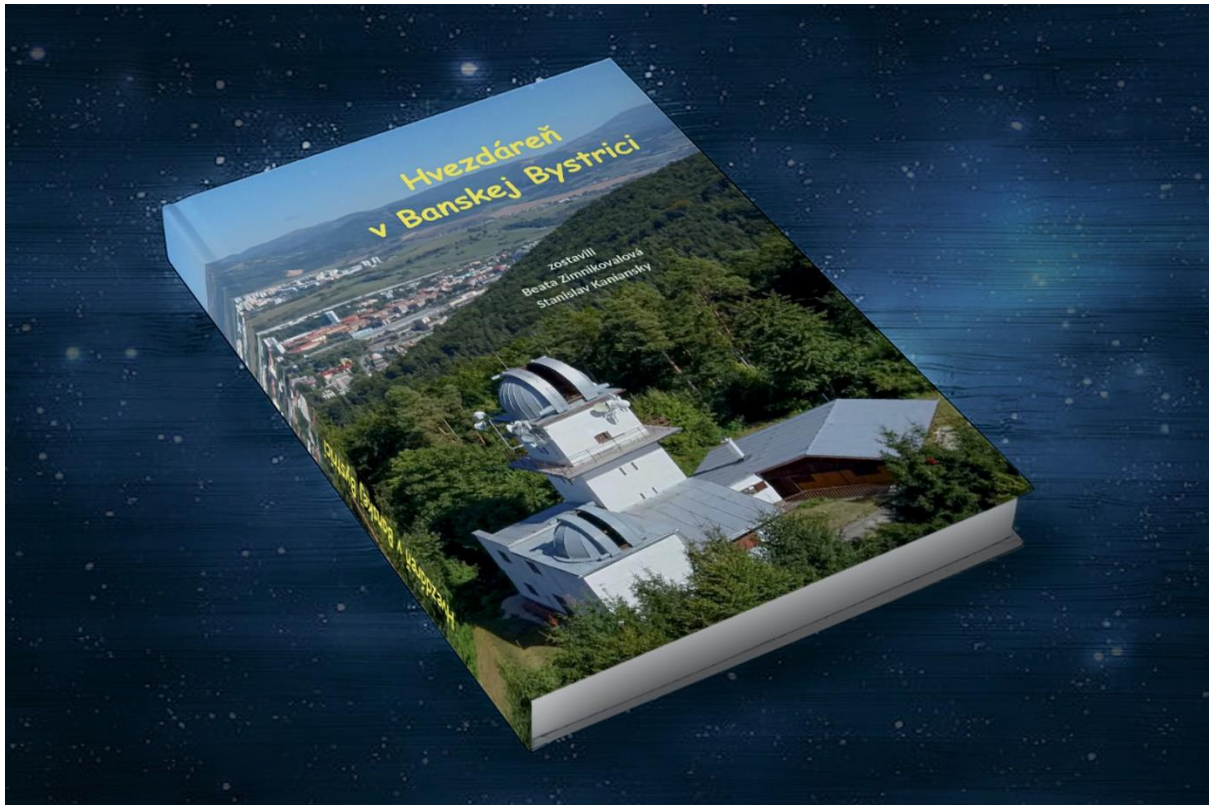
Besztercebánya látképe. A dombtetőn a csillagvizsgáló épületei a fák rengetegében.

Az őrtorony a kupolával a felújítás után még magányosan áll a dombtetőn. A további épületek később épültek, körbe ölelve az őrtoronyt.

Igazolás az őrtoronyról "Vartovka" névre keresztelt kisbolygóról.

A csillagvizsgáló részletes történetét a kiadott könyv segítségével ismerhetjük meg.